

EUROOPAN TIETOSUOJAVALTUUTETTU

Tiivistelmä Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunnosta, joka koskee osallistumista tietoverkkorikollisuuteen liittyvän Budapestin yleissopimuksen toisesta lisäpöytäkirjasta käytäviin neuvotteluihin

[Koko lausunto on luettavissa englanniksi, ranskaksi ja saksaksi Euroopan tietosuojavaltuutetun verkkosivuilla www.edps.europa.eu]

(2019/C 186/05)

Euroopan komissio antoi 5. heinäkuuta 2019 suosituksen neuvoston päätökseksi, joka koskee komissiolle annettavaa lupaa osallistua tietoverkkorikollisuuteen liittyvän Budapestin yleissopimuksen toisesta lisäpöytäkirjasta käytäviin neuvotteluihin Euroopan unionin puolesta. Suosituksen liite sisältää neuvoston ohjeet pöytäkirjasta käytäviä neuvotteluja varten. Pöytäkirjan tarkoituksena on kehittää perinteistä yhteistyökanaavaa ja sisällyttää määräyksiä, jotka koskevat suoraa yhteistyötä lainvalvontaviranomaisten ja palveluntarjoajien välillä rajat ylittävissä tilanteissa sekä lainvalvontaviranomaisten suoraa pääsyä rajat ylittävään tiedonsaantiin.

Euroopan tietosuojavaltuutettu pitää Euroopan komission suositusta tervetulleena ja tukee sitä aktiivisesti; suosituksen mukaan Euroopan komissiolle annetaan lupa osallistua tietoverkkorikollisuutta koskevan Budapestin yleissopimuksen toisesta lisäpöytäkirjasta käytäviin neuvotteluihin Euroopan unionin puolesta. Kuten Euroopan tietosuojavaltuutettu on jo pitkään vaatinut, Euroopan unioni tarvitsee kestäviä järjestelyjä henkilötietojen jakamiseksi kolmansien maiden kanssa lainvalvontatarkoituksiin, ja näiden järjestelyjen on oltava kaikilta osin unionin perussopimusten ja perusoikeuskirjan mukaisia. Myös kansallisia tapauksia tutkittaessa lainvalvontaviranomaiset kohtaavat yhä useammin rajat ylittäviä tilanteita, koska tiedot on tallennettu sähköisesti kolmanteen maahan. Sähköistä todistusaineistoa koskevien pyyntöjen määrän kasvu sekä digitaalisten tietojen katoavaisuus vaikeuttavat nykyisten yhteistyömallien, kuten keskinäistä oikeusapua koskevien sopimusten, käyttöä. Euroopan tietosuojavaltuutettu ymmärtää, että viranomaiset taistelevat aikaa vastaan tutkinnassa tarvittavien tietojen saamiseksi, ja se tukee pyrkimyksiä uusien yhteistyömallien laatimiseksi. Näihin kuuluu yhteistyö kolmansien maiden kanssa.

Tämän lausunnon tarkoituksena on antaa rakentavia ja puolueettomia tietoja Euroopan toimielimille, jotta neuvosto voisi antaa ohjeet ennen kuin tämä vaativa ja moniulotteinen tehtävä aloitetaan. Euroopan tietosuojavaltuutettu painottaa, että perusoikeuksia, mukaan lukien yksityisyys ja henkilötietojen suoja, on kunnioitettava kaikilta osin. Tietosuojavaltuutettu myöntää, ettei Euroopan unionin lainsäädännön terminologiaa ja määritelmiä voida kokonaisuudessaan jäljentää kolmansien maiden kanssa tehtäviin sopimuksiin. Yksilöitä koskevien suojoitoimien on kuitenkin oltava selkeitä ja tehokkaita, jotta unionin primaarilainsäädäntöä voitaisiin noudattaa kaikilta osin. Unionin tuomioistuin on viime vuosina vahvistanut tietosuojaperiaatteet, joihin lukeutuvat oikeudenmukaisuus, tietojen paikkansapitävyys ja asiaankuuluvuus, riippumaton valvonta ja yksilöiden henkilökohtaiset oikeudet. Nämä periaatteet koskevat julkisia elimiä yhtä lailla kuin yksityisiä yrityksiä, ja niiden merkitys korostuu, kun huomioidaan rikostutkinnoissa vaadittavien tietojen arkaluonteisuus.

Monet jo suunnitellut suojoitoimet ovat tervetulleita, mutta niitä pitäisi vahvistaa. Euroopan tietosuojavaltuutettu on yksilöinyt kolme olennaista parannusta, joiden sisällyttämistä neuvotteluohjeisiin hän suosittelee, jotta yhdenmukaisuus perusoikeuskirjan ja SEUT 16 artiklan kanssa varmistuisi:

- suunnitellun pöytäkirjan velvoittavan luonteen varmistaminen,
- yksityiskohtaisten suojoitoimien sisällyttäminen, mukaan lukien käyttötarkoituksen rajoittamisen periaate, sillä mahdollisia sopimuspuolia on useita, eivätkä he kaikki ole yleissopimuksen N:o 108 sopimuspuolia tai ole tehneet Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen puitesopimusta vastaavaa sopimusta,
- suoraa tiedonsaantia koskevien määräysten vastustaminen.

Lisäksi lausunto tarjoaa muita suosituksia neuvotteluohjeiden parantamiseen ja selkiyttämiseen. Euroopan tietosuojavaltuutettu on toimielinten käytettävissä lisätietojen antamiseksi neuvottelujen aikana ja ennen lopullisen pöytäkirjan laatimista.

1. JOHDANTO JA TAUSTA

1. Komissio antoi 17.4.2018 kaksi säädösehdotusta sisältäneen paketin: ehdotuksen asetukseksi sähköistä todistusaineistoa rikosoikeudellisissa asioissa koskevista eurooppalaisista esittämis- ja säilyttämismääräyksistä⁽¹⁾ (jäljempänä 'sähköistä todistusaineistoa koskeva ehdotus') ja ehdotuksen direktiiviksi yhdenmukaisista säännöistä laillisten edustajien nimeämiseksi todistusaineiston keräämistä varten rikosoikeudellisissa menettelyissä⁽²⁾. Asiaa käsitellään parhaillaan Euroopan parlamentissa, ja neuvosto on jo vahvistanut yleisnäkemyksen näistä kahdesta ehdotuksesta⁽³⁾.
2. Komissio hyväksyi 5.2.2019 kaksi suositusta neuvoston päätöksiksi: suosituksen luvan antamiseksi aloittaa neuvottelut sopimuksen tekemiseksi Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen välillä oikeudelliseen yhteistyöhön rikosasioissa liittyvästä rajat ylittävästä pääsystä sähköiseen todistusaineistoon⁽⁴⁾ ja suosituksen luvan antamiseksi osallistua tietoverkkorikollisuutta koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen (CETS N:o 185) toisesta lisäpöytäkirjasta käytäviin neuvotteluihin (jäljempänä 'suositus')⁽⁵⁾. Ensin mainittua suositusta koskee erillinen Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunto⁽⁶⁾. Euroopan tietosuojavaltuutettu kuitenkin katsoo, että molemmat Yhdysvaltojen ja Euroopan neuvoston välillä käytävät neuvottelut liittyvät läheisesti toisiinsa.
3. Suositus vahvistettiin SEUT 218 artiklassa määrätyn, Euroopan unionin ja kolmansien maiden väliin sopimukseen sovellettavan menettelyn mukaisesti. Tällä suosituksella komissio pyrkii saamaan neuvostolta luvan toimia neuvottelijana Euroopan unionin puolesta tietoverkkorikollisuutta koskevan Budapestin yleissopimuksen (CETS N:o 185) toisesta lisäpöytäkirjasta⁽⁷⁾ käytävissä neuvotteluissa suosituksen liitteenä olevien neuvotteluohjeiden mukaisesti. Suosituksen liite (jäljempänä 'liite') on olennaisen merkityksellinen, sillä siinä määritellään suositellut neuvoston ohjeet komissiolle Euroopan unionin puolesta käytäviä pöytäkirjaneuvotteluja varten. Kun neuvottelut on saatu päätökseen, sopimuksen tekeminen edellyttää, että Euroopan parlamentti hyväksyy neuvotellun sopimustekstin. Tämän jälkeen neuvoston on tehtävä päätös sopimuksen tekemisestä. Euroopan tietosuojavaltuutettu odottaa, että häntä kuullaan myöhemmin sopimusluonnoksen tekstin osalta asetuksen (EU) 2018/1725 42 artiklan 1 kohdassa säädettyllä tavalla.
4. Euroopan tietosuojavaltuutettu on tyytyväinen siihen, että komissio on kuullut häntä suosituksen vahvistamisen jälkeen asetuksen (EU) N:o 2018/1725 42 artiklan 1 kohdassa säädettyllä tavalla. Lisäksi Euroopan tietosuojavaltuutettu arvostaa viittausta hänen lausuntoonsa suosituksen johdanto-osan 8 kappaleessa. Euroopan tietosuojavaltuutettu haluaa korostaa sitä, että käsillä oleva lausunto ei estä häntä tekemästä muita huomioita, jotka voivat olla tarpeen myöhemmin saatavilla olevien lisätietojen, pöytäkirjaluonnokseen neuvottelujen aikana tehtyjen määräysten ja kolmansien maiden lainsäädännöllisen kehityksen vuoksi.

5. PÄÄTELMÄT

58. Euroopan tietosuojavaltuutettu ymmärtää lainvalvontaviranomaisten tarpeen saada turvattua ja hankittua sähköistä todistusaineistoa nopeasti ja tehokkaasti. Hän puoltaa innovatiivisia lähestymistapoja rajat ylittävän pääsyn saamiseksi sähköiseen todistusaineistoon ja Euroopan unionin vastauksen löytämiseksi näihin kysymyksiin. Euroopan unionin tasolla neuvoteltava toinen lisäpöytäkirja säilyttäisi paremmin unionin tietosuojakehyksessä taatun suojelun tason ja varmistaisi yhtenäisen suojelun tason Euroopan unionin laajuisesti, toisin kuin jäsenvaltioiden keskinäiset erillissopimukset. Näin ollen tämän lausunnon tavoitteena on antaa rakentavia ja puolueettomia tietoja Euroopan unionin toimielimille komission pyytäessä neuvostolta lupaa pöytäkirjasta käytäviin neuvotteluihin osallistumiseen.

⁽¹⁾ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sähköistä todistusaineistoa rikosoikeudellisissa asioissa koskevista eurooppalaisista esittämis- ja säilyttämismääräyksistä, COM(2018) 225 final.

⁽²⁾ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yhdenmukaisista säännöistä laillisten edustajien nimeämiseksi todistusaineiston keräämistä varten rikosoikeudellisissa menettelyissä, COM(2018) 226 final.

⁽³⁾ Neuvoston 7.12.2018 vahvistama yleisnäkemykset ehdotetusta asetuksesta on saatavilla osoitteessa <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/12/07/regulation-on-cross-border-access-to-e-evidence-council-agrees-its-position/#>. Neuvoston 8.3.2018 vahvistama yleisnäkemykset ehdotetusta direktiivistä on saatavilla osoitteessa <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2019/03/08/e-evidence-package-council-agrees-its-position-on-rules-to-appoint-legal-representatives-for-the-gathering-of-evidence/>.

⁽⁴⁾ Suositus neuvoston päätökseksi luvan antamisesta aloittaa neuvottelut sopimuksen tekemiseksi Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä oikeudelliseen yhteistyöhön rikosasioissa liittyvästä rajat ylittävästä pääsystä sähköiseen todistusaineistoon, COM(2019) 70 final.

⁽⁵⁾ Suositus neuvoston päätökseksi luvan antamisesta tietoverkkorikollisuutta koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen (CETS N:o 185) toisesta lisäpöytäkirjasta käytäviin neuvotteluihin osallistumiseen, COM(2019) 71 final.

⁽⁶⁾ Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunto 2/2019, joka koskee lupaa neuvotella rajat ylittävää pääsyä sähköiseen todistusaineistoon koskevasta sopimuksesta Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen välillä.

⁽⁷⁾ Budapestin yleissopimus tietoverkkorikollisuutta ja sähköistä todistusaineistoa koskevan kansainvälisen yhteistyön lujittamisesta, 23.11.2001, CETS N:o 185.

59. Euroopan tietosuojavaltuutettu pitää tervetulleena sitä, että mandaatin tavoitteena on varmistaa, että pöytäkirja sisältää tietosuojaa koskevat asianmukaiset suojatoimet.
60. Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittelee kolmea olennaista parannusta suunniteltuun pöytäkirjaan, jotta perusoikeuskirjan ja SEUT 16 artiklan noudattaminen voitaisiin taata. Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittelee neuvotte-
luohjeiden tavoitteeksi seuraavaa:
- suunnitellun pöytäkirjan velvoittavan luonteen varmistaminen,
  - yksityiskohtaisten suojatoimien sisällyttäminen – mukaan lukien käyttötarkoituksen rajoittamisen periaate – siksi, että mahdollisia allekirjoittajia on useita, eivätkä he kaikki ole yleissopimuksen N:o 108 sopimuspuolia tai ole tehneet Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen puitesopimusta vastaavaa sopimusta,
  - suoraa tiedonsaantia koskevien määräysten vastustaminen.
61. Näiden yleisten suositusten lisäksi Euroopan tietosuojavaltuutetun tässä lausunnossa esittämät suositukset ja huomautukset liittyvät seuraaviin erityiskysymyksiin:
- neuvoston päätöksen oikeusperusta;
  - kolmansien maiden toimivaltaisten viranomaisten suorittama tietojen edelleen siirtäminen;
  - rekisteröityjen oikeudet, erityisesti tiedonsaantioikeus ja oikeus tutustua tietoihin;
  - riippumattoman viranomaisen suorittama valvonta;
  - oikeudellinen ja hallinnollinen muutoksenhaku;
  - rikokset, jotka suunniteltu pöytäkirja kattaa, ja henkilötietoryhmät;
  - erityiset suojatoimet siirrettävien tietojen asianmukaisen turvallisuustason varmistamiseksi;
  - erioikeuksien ja vapauksien suojaamien tietojen erityiset suojatoimet;
  - keskinäinen oikeusapu hätätilanteissa;
  - suoran yhteistyön tapauksessa henkilötietojen siirto, tietojen määritelmä ja tyypit, muiden viranomaisten osallistuminen sekä palveluntarjoajien, joille on esitetty sähköistä todistusaineistoa koskeva määräys, mahdollisuus vastustaa sitä erityisillä perusteilla;
  - mahdollisuus peruuttaa pöytäkirja sen määräysten rikkomistapauksissa sekä tarkastella sitä uudelleen.
62. Euroopan tietosuojavaltuutettu on komission, neuvoston ja Euroopan parlamentin käytettävissä prosessin myöhemmissä vaiheissa tietojen antamista varten. Tämän lausunnon sisältämät huomautukset eivät estä Euroopan tietosuojavaltuutettua esittämästä lisähuomautuksia, jotka voivat olla tarpeen muiden kysymysten noustessa esiin. Ne käsitellään, kun lisätietoja on saatavilla. Euroopan tietosuojavaltuutettu odottaa, että häntä kuullaan pöytäkirjaluonnoksen määräysten osalta ennen lopullisen pöytäkirjan tekemistä.

Brysselissä 2. huhtikuuta 2019.

Giovanni BUTTARELLI
Euroopan tietosuojavaltuutettu